

WSOY POKKARI

Tuuve Aro
Merkki

ja muita novelleja

Werner Söderström Osakeyhtiö Helsinki

Kirjaa ovat tukeneet:
Jenny ja Antti Wihurin rahasto
Alfred Kordelinin säätiö
Valtion kirjallisuustoimikunta

Ensimmäinen kovakantinen painos ilmestyi 2006.

© Tuuve Aro 2006
ISBN 978-951-0-39836-4

Kustantaja WSOY
Yhteistyössä Bonnier Books Finland

Painettu EU:ssa

Sisällys

Kotiinpaluu	7
Eetu	17
Ei saapuneita viestejä	33
Käden luonnollinen jatke	43
Uimakoulussa ei kukaan ole yksin	55
Grannarna	65
Pullo	87
Munarulla	113
Rumat, likaiset ja ilkeät	123
Venäläiset suolakurkut	145
Merkki	155

Kotiinpäluu

Se oli ihana loma. Kun suljin silmät, saatoin yhä tuntea levän tuoksun, ja iholla meren kosteuden. Eero oli istunut iltaisin kanssani parvekkeella, aurinko oli valunut edessämme verenpunaisena, olimme juoneet viiniä ja puhuneet.

Kiersin avainta, lukko lokahti kaksi kertaa. Avasin oven ja astuin eteiseen. Kasa sanomalehtiä ja mainoksia levähti jalkoihini. Asunnossa haisi ummehtuneelta. Eikö Taina ollut muistanut käydä? Hänen piti kastella kukat ja tuulettaa, mutta arvasihan sen. Viisitoistias likka, hetken lapsi, pää ajatuksia täynnä. Peikonlehti rohjotti nurkassa keltaisena. Pelakuut olivat muuttuneet pieniksi ruttuisiksi sumpuiksi, ne murenivat koskiessa pölyksi.

Jätin matkalaukun avaamattomana nurkkaan. Riisuin takin ja kengät ja sukatkin jaloista, jotka olivat turvonneet lentokoneessa. Avasin parvekkeenoven selälleen. Alkusyksyn ulkoilma virtasi sisään viileänä. Kaikki tuoksut olivat raskaita, niissä oli makea, mätänemistä enteilevä aromi.

Seisoin hetken ja katselin ympärilleni. Pöytää, jolla tyhjä hedelmävati odotti täyttäjäänsä. Vanhaa grammaria, joka vielä jaksoi soittaa savikiekkoja, ja vinossa kallistelevaa levykasaa, joka oli jäänyt pölyttymään lähtiessämme matkalle. Kumaruin päällimmäisen levyn käteeni, kulmista pehmeäksi taittunut pahvikansi ja vanhanaikainen ruskea suojapaperi. Asetin kiekon lautaselle. Neula särähti. Vanha tango Buenos Airesista, Eeron suosikki. Melankoliaa, jota joku voisi pitää pateettisena. Ensisävelet työntyivät asuntoon rahisten, kuin sumun keskeltä.

Jokin kiinnitti huomioni. En ymmärtänyt mikä se oli. Huoneessa oli jotakin erilaista kuin ennen.

Seisoin ja kääntelin päätäni, tähyilin joka nurkkaan, mutten oivaltanut.

Kun katsoin ikkunalautaa, säpsähdin. Se oli täynnä ruukuja, isoja ja pieniä, vihreitä ja ruskeita niin kuin ennenkin, maalattua ja maalaamatonta savea, ja niissä sojottivat kuolleet rankamaiset kasvit. Keltaisia lehtiä oli varissut lattialle. Mutta erilaisuus ei johtunut kukkien kuolemasta.

Hain keittiöstä lasin vettä ja join sen. Kylmä vesi laskeutui nykäyksittäin kurkkuni läpi. Tango soi ja kasvoi, bandoneon huokasi ja valitti kuin viimeistä kertaa. Lajittelin posteja ja vilkuilin samalla ikkunalaudan suuntaan. Ei yhtään kirjettä, vain jokin kortti, alennusmyynti-ilmoituksia, laskuja.

Katsoin taas. En edelleenkään nähnyt mistä outo vaikutelma syntyi. Puristin silmät sekunniksi kiinni ja avasin ne. Olin

näkevinäni yhdessä ruukuista halkeaman. Se oli niistä kaikkein suurin, sammaleenvihreä ja arvokasta poltettua savea. Astuin lähemmäs. Ruukun kiiltävässä kyljessä tosiaan kiemurteli ruma alaspäin levenevä vako, kuin huonosti paikattu haava.

Tainan oli sittenkin täytynyt käydä ja pudottaa ruukku. Liimata se sitten kömpelösti kokoon. Jostain ihmeen syystä hän oli nostanut tai siirtänyt ruukkua, ehkä jukkapalmua kastellessaan, ja räiskis.

En ollut vihainen. Saihan noita kaupasta. Ei tosin ihan helposti, tämä oli löytö piskuisesta antikvariaatista joka oli erikoistunut vanhoihin saviharvinaisuuksiin. Siinä liikkeessä kävimme vuosia sitten, suhteemme alkuaikoina. Eero kiskoi minut sisään kädestä pitäen ja valitsi ruukun samalla varmuudella kuin oli valinnut minut. Siten hän tapasi astuilla taloihin ja huoneisiin, levein ottajanaskelin.

Mutta miksi ihmeessä Taina ei ollut kastellut kukkiani? Hän oli nähnyt kovasti vaivaa liimaamisen kanssa, muttei ollut viit-sinyt huolehtia yksinkertaisista velvollisuuksistaan. Saniainen roikotti ohuita lehviään voipuneena, hartiat syvässä lyyssä.

Päätin soittaa tytölle. Tervehdin tavoitellen iloista sävyä. Kyselin lomakuulumisia, Taina vastaili vaisusti. Otin esille ruukkuasian. En halunnut syyttää, ihmettelin vain. Tyttö oli hetken hiljaa. Sitten hän sanoi epäröiden: »Voi, en minä siellä ole käynyt. Oli kajakkileiri... minun piti kyllä mutta tuli kiire pakkaamisen kanssa... en muistanut anteeksi kamalasti.»

Hyvästelin Tainan nopeasti. En tiennyt mitä ajatella.

Istuuduin olohuoneen ruutukankaiseen nojatuoliin. Se oli seitsemänkymmentäluvulta, ja aina kun Eero oli käymässä, hän istui siinä. Tuoliin oli tarttunut Eeron tuoksu. Painoin sie-
raimeni karheaa kangasta vasten ja nuuhkaisin. Piipputupakka, ja tuttu täyteläinen aftershave. Mieleeni palasi miten olimme matkan toisena päivänä istuneet vastatusten huoneessamme, pikkurapuja syöden, aamuyöhön asti. Eero oli puhunut pitkään ja irrottanut tikulla hampaaseen juuttunutta äyriäisenpalaa. Minun oli tehnyt mieli suudella tuota suuta, puraista kipeästi huuleen jotta se lakkaisi liikkumasta.

Hain uuden lasin vettä. Täytin samalla kastelukannun ja kaadoin siitä kukille. Harmaa koppurainen multa otti nesteen ahnaasti vastaan, mutta epäilin olisiko siitä enää apua.

Minua alkoi paleltaa. Suljin parvekkeenoven. Huojahtelin tangon tahtiin kantapäiltä varpaille. Kiedoin kädet hartioiden ympärille ja kipristelin paljaita varpaita. Kun katsoin parkettia, minut valtasi sama tunne kuin äsken.

Lattian puunsyyt näyttivät erilaisilta kuin ennen. Aivan kuin parketin ruudut olisivat pienentyneet. Kumarruin katso-
maan. Toden totta. Niin kuin puupinta olisi supistunut minun poissa ollessani, syyt taipuneet ja lähenneet toisiaan, ruudut kutistuneet. Tiesin ettei se ollut mahdollista, mutta vaikutelma ei suostunut häviämään.

Nousin kumarasta ja ravistin päätäni. Lattia tuntui ilkkuvan minulle. Rumasti haljennut ruukku ja pieniruutuinen parketti ja koko huone tuijottivat minua kuin vierasta tunkeilijaa.

Kävelin hitaasti makuuhuoneeseen. Seisoin ja katselin esineitä ympärilläni. Kehystettyjä valokuvia meistä kahdesta, pakahduttavan onnellista hymyäni: *hän valitsi minut*. Muistin että tunne oli ollut sekoitus riemua ja kuristavaa pelkoa. Olin tajunnut kaiken siihenastisen olleen vain johdatusta tähän. Yhdessä Eeron ottamassa kuvassa minulla oli päällä vaalea rypyyinen takki ja sormeen sidottuna vappupallo, se oli osittain peittänyt kasvoni. Ilme oli sama kuin jo lapsena. Epäily eli alituisena seuralaisena sisälläni, se ei ollut koskaan kokonaan väistynyt. Mutta haaltunut se oli, painunut pinnan alle niin kuin tummana huokuva levä.

Ulkona hämärtyi. Piha oli muuten tyhjä, mutta keskellä nurmikkoa istui musta koira. Se istui hiljaa liikkumatta ja katseli jotakin mitä minä en nähnyt.

Kaivoin paperilehtiön lipaston laatikosta. Istuuduin kirjoittamaan.

Kirjeestä tuli lyhyt.

Kun kirje oli valmis, katsoin taas ulos. Koira oli lähtenyt.

Keittiössä lattia näytti normaalilta. Laskin veden kuhmuiseen pannuun ja panin tulelle. Kylpyhuoneessa avasin ammeen hanan. Teeveden kiehuessa istuin vessanpöntön kannella ja seurasin ammeen täyttymistä. Lorotin sekaan runsaasti mantelintuoksuista kylpysaippuaa, joka alkoi kehittää isoa, paakuista vaahtoa. Makeankarvas tuoksu levisi kylpyhuoneeseen unettavana. Veden pinta kohosi kohoamistaan, kunnes vaahto miltei pursusi yli laitojen. Väänsin hanan kiinni.

Nojasin lavuaariin. Peilin lasi alkoi huurustua. Usvan keskellä erottuivat kasvot, joita peitti miltei harmahtava rusketus, risteilevät juonteet otsalla muistuttivat saveen ilmaantuneita halkeamia. Silmäluomet olivat auki, mutta niiden takana ei näkynyt juuri mitään tuttua. Katsoin käsiäni. Laitoin oikean kämmenen tiukasti suutani vasten.

Vesipannu vihelsi keittiössä. En heti kyennyt liikahtamaan. Oli kuin jalkani olisi liimattu kylpyhuoneen lattiaan ja käteni suun eteen. Lopulta puraisin itseäni peukalonjuureen, siihen jäi laimea rivi reikiä.

Valmistin sopivan sekoituksen kuppiin ja kaadoin kiehuvan nesteen päälle, se muuttui tummankuultavaksi kuin matkalla maistamamme Tokaiji-viini.

Riisuuduin ja laskostin vaatteet tuolille. Panin kirjeen kuoreen ja kirjoitin päälle »Eero». Asetin sen nojalleen kynttilänjalkaa vasten.

Astuin kuumaan veteen. Se poltteli jalkapöytiä ja sääriä niin että koko vartaloni vavahti. Jalat näyttivät valkoisen vaahdon seassa punaisilta ja suojaattomilta.

Kävin makuulle niska vasten ammeen päätyä. Teekuppi höyrysi pöntön kannella. Annoin ajatusten ajelehtia takaisin merenrantaan. Pitkiä kävelyretkiä, kallioita vasten hakkaavia tyrskyjä, Eeron painava käsi harteillani. Olimme seisleet rinnakkain vihreän meren äärellä, ranta oli autio, ja katsoneet samaan suuntaan ulapalle. Eero oli poiminut hiekasta kiven ja heittänyt sen komeassa kaaressa aaltoihin.

Eeron huulet liikkuiivat. Meri kohisi ja meuhkasi vierellämme, iskeytyi kallioon koko painollaan ja rantahiekkaan pehmeämmin, raivostaan tyyntyneenä. Se kimmelsi kuplavaahtona varpaissamme, muotoili epäsäännöllisiä raitoja maahan. Eeron silmät olivat tummat kaivot, hän toisti sanansa mutta minä en voinut kuulla yhtään mitään.

Kohottauduin ammeessa juodakseni teetä. Otin kupin käteeni, asetin sen huulilleni. Tee tuoksui samalta kuin kylpyvahto. Maku olisi ehkä tuoksua karvaampi, hienokseltaan pistelevä. En maistanut vielä. Käteni tärisi aavistuksen verran.

Jokin vilahti silmänurkassa. Käänsin päätä, en nähnyt mitään erikoista. Istuin vedessä tarkkaillen, kuppi kädessä, lihakset jännittyneinä.

Panin kupin pöntölle. Odotin. Vesi tipahteli hanasta tasaisesti, plop, plop. Tangon viimeiset tahdit hiipuivat olohuoneessa. Hiljaisuus.

Vesi loiskahti kun käännähdin. Varjo liikkui nopeammin kuin katseeni. Se oli aina sekunnin murto-osan edellä.

Miksi en osannut keskittyä. Annoin niskan painua reunaan vasten. Suljin silmät. Olin jälleen rannassa, olimme kahden ja tummat pilvet päämme päällä. Kun puhuit, sanat eivät kuuluneet minulle. Kun lähdin juoksuun, et sinä seurannut, kävelit vain rantaviivaa pitkin leuka painuneena rintaa vasten.

Nyt joisin kuuman juoman, se etenisi sisuksissani, liukuisi hiljaa pitkin suoniani, sekoittuisi vereeni niin kuin tummat

joet sekoittuvat vihreään valtamereseen. Sitten olisin kokonaan veden oma, kokonaan sinun omasi.

Näin kävisi. Ojensin kättä kohti teekuppia. Mutta kun ei.

Keskittyminen oli pilalla. Ajatukset ryntäilivät vääriin suuntiin. Muistin äkisti kortin, jonka olin ohittanut postien seassa. Keneltä se mahtoi olla?

Katsoisin sen ensin, ja sitten. Nousin ammeesta, valuin vetä. Jälkeeni jäi kirkas puronen.

Olohuoneessa tarkastelin korttia, siinä oli turkoosinsininen taivas ja jokin ruskea eläin. Terveiset eteläiseltä pallonpuolikolta. Kuinkas siellä pärjäillään? – R.

Haihtuva vesi nosti ihon nypyille, mutta en tuntenut sillä hetkellä kylmää. Teki mieli olla vain, ei sen kummempaa. Tyhjentää kohta amme, paistaa ehkä pakastepitsa.

Kiinnitin kortin nuppineulalla tapettiin. Se rikkoi kukkakuvioiden väsyttävän symmetrian.

Eetu

Punatulkut parveilivat käytävässä. Saappaita kiskottiin jalasta, uutta samettinuttua riivittiin auki. Äidit näyttivät hikisiltä, kolme isää huusi työasioita puhelimeen vaikka se oli tarhan tiloissa kielletty. Oli suuri pulkkamäkipäivä.

Edellisyönä uni oli taas vältellyt minua. Loputonta lakanois-sa kieriskelyä aamuyöstä, heräävän päänsäryn painoa, tietoisuutta siitä että tänään pitäisi olla erityisen reipas.

– Anna kun Essi-täti auttaa, sanoi yksi äideistä lapselleen ja katsoi minuun merkitsevästi. Kuuliaisesti kumarruin avaamaan Aleksin kengännauhat ja pyyhkimään nenän samalla kun äiti kaivoi tupakoita kassistaan.

– No niin, hei hei, sano äidille hei.

– Ei!

– Äidin täytyy nyt mennä, mutta teillä on tiedossa eri jännä päivä, Essi-täti vie kaikki pulkkamäkeen.

– Ei!

Aleksin viimeinen *ei* kaikui kuuroille korville, samoin muiden Punatulkkujen vastalauseet. Jos yksi keksi ryhtyä kiukkuaan eteisessä, myös kaikki muut oivalsivat etteivät äidit ja isit saaneetkaan lähteä. Vaikka pulkkamäkipäivää oli odotettu koko talvi. Itkun ja huutomyrskyn säestyksellä riisuin Sannalta villapipon ja muovirukkaset ja Tommilta talvilenkkarit.

– Essi Essi, mä pääsin eilen rakkauspenkille! Tommi nyki hihaani.

– Höpsis, se on *rangaistuspenkki*. Olit siellä kun kaadoit piimät Jukan tukkaan.

– Ai jaa.

– Missäs Eetu on?

– Eetu on kakkahousu.

– Ootteko nähneet Eetua, tytöt, Sini ja Susanna?

– Eetu on kakkahousu!

Viimeinen äiti heilautti minulle kättään osaaottavan näköisenä ja hävisi ovesta.

En huolestunut, vaikka Punatulkkujen kuopus oli kateissa. Eetu tykkäsi laittaa ulkovaatteet itse ja lähteä omin päin pihaan, ja sitten vain istua siellä, rauhassa ja yksin. Tällä kertaa hän kuitenkin löytyi leikkihuoneen nurkasta piirtämistä. Taitavia kuvia valkoisista laivoista ja autoista saarista.

Aamupäivä oli kaaosta, kaikki halusivat jo mäkeen. Tommi repi kahdelta nukelta silmät irti ja sai tytöt tolaltaan. Välipalan vitamiinipillereillä aloitettiin sota, jonka jälkeen oltiin hiestä

märkiä. Päiväunille ei suostunut kukaan, ja unisaduksi lukemani Jannu-vasikan seikkailut alkoivat vilistä silmissäni.

Lopulta iltapäiväryhmäläiset saapuivat ja koitti lähdön aika. Eteinen täyttyi huudosta ja kurahousujen natinasta. Peipposet odottivat jo pihalla.

– Tiina katotko näitä, mä menen edeltä.

Tiina jäi järjestämään lapsia parijonoon. Minä laskeuduin rappuset pihaan. Räpyttelin silmiäni auringon kirkkaudessa, luomet tuntuivat entistäkin raskaammilta. Nuoska nuljui ja-loissa, kumisaappaat olisivat tänään olleet mokkaenkiä paremmat. Onneksi lunta oli kertynyt sen verran että pulkkailemaan päästäisiin. Olinko muistanut kaiken, päässä löi tyhjää. Kaakaotermokset pakattu koreihin, kyllä, ja banaanit ja juustovoileivät. Punaiset ja siniset pulkat seisoivat rivissä tarhan seinää vasten.

– No vihdoin, mikä siellä maksoi, sanoi Maritta.

– Älä kysy. Hei ootko nähny Eetua?

– Onko se taas häipyny.

– Ei se yleensä pihaa kauemmas mene. Vaikka osaakin avata portin.

Katseltiin Marittan kanssa ympärille. Peipposetkin alkoivat tähyillä.

– Eetuuuuuuuuu! huusin pitäen käsiä torvena.

»Eeeeeeeeeetuuuuuuuuu!» huusivat lapset.

Ei vastausta. Sitten jostain kuului hiljainen ääni, inahdus. Pyöriteltiin päätä ja venytettiin kaulaa. Samassa näin Eetun.

Hän oli aidatun pihan kauimmaisessa kulmassa, polvillaan. Hän näytti nojaavan kiipeilytelineeseen.

Lähdin poikaa kohti. – Siellähän sinä olet. Me jo etsittiin sua.

Kun tulin Eetun viereen, ymmärsin mikä oli vialla. Hän oli juuttunut kaulastaan telineen tankojen väliin. Se oli sellainen rautainen tankoruudukko, jossa kiipeiltiin ja jonka ruudut näyttivät niin pieniltä ettei kenenkään pään olisi luullut mahduttuvan läpi. Mutta Eetu ei muutenkaan ollut niin kuin muut.

– Voi kultapieni, sattuu ko sinuun?

– Ei.

Eetun posket olivat tulipunaiset ja märät. Hän ei katsonut minuun vaan siniseen tupsupipoon joka oli pudonnut lumeen hänen jalkoihinsa. Poika näytti siltä kuin olisi hankalassa polviasennossaan vapaaehtoisesti; niin kuin hän olisi vain huoletti nojaillut telineeseen odotellessaan muiden lähtöä.

Istahdin lumeen. Näin että myös Eetun korvat olivat punaiset. Hän oli ilmeisesti kiskonut päätään aivan tosissaan, mutta hörökorvat toimivat tehokkaina esteinä. Poimin pipon maasta ja asetin sen hänen päähänsä.

Olin hetken hiljaa. – Kuule mitäs me nyt tehtäis? Koettaanko kiskoa yhdessä.

Poika pureskeli rohtunutta alahuultaan. – Mmhh.

Kohottauduin polvilleni, otin lapaset käsistäni ja tartuin varovasti Eetun päähän. Se tuntui lämpöiseltä ja hauraalta sormieni välissä. Koetin painaa korvia litteiksi ja työntää hi-